

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการทำหมันชาย

รศ.นพ.เปรมสันต์ สังข์คุ้ม

การคุมกำเนิดมีหลายวิธี การทำหมันชายเป็นการคุมกำเนิดถาวรวิธีหนึ่งที่ผู้ชายหลายๆคน พอได้ยินคำนี้ก็จะรู้สึกกลัวๆกลัวๆ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การทำหมันชายอาจ ไม่น่ากลัวขนาดนั้น และหลายคนอาจมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการคุมกำเนิดวิธีนี้ บทความนี้อาจช่วยคลายข้อสงสัยให้ทุกคนได้บ้าง

การทำหมันชายถือเป็นการคุมกำเนิดถาวร ดังนั้นจึงเหมาะกับครอบครัวที่มีบุตรเพียงพอแล้ว และควรมั่นใจจริงๆ ว่าไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มในอนาคต ถึงแม้แพทย์จะสามารถผ่าตัดแก้หมันได้ แต่ก็มีโอกาสที่จะแก้หมันไม่สำเร็จ และการผ่าตัดแก้หมันมีความยุ่งยากกว่าการผ่าตัดทำหมันมากนัก หรือในคนที่ยังไม่แน่ใจสามารถฝากอสุจิไว้ในธนาคารอสุจีก่อนทำหมันได้ แต่การจะมีบุตรด้วยอสุจิที่ฝากไว้อาจไม่ง่ายเท่ากับการตั้งครรภ์ตามธรรมชาติรวมถึงมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่ามาก

ดังนั้นแพทย์อาจปฏิเสธการทำหมันชายให้กับผู้ชายที่ยังอายุน้อยที่ยังไม่มีบุตร หรือยังลังเลว่าอาจต้องการมีบุตรในอนาคต

การทำหมันชายคือการผ่าตัดวิธีหนึ่ง โดยแพทย์จะทำการตัดและผูกท่ออสุจิทั้งสองข้าง โดยทั่วไปถือเป็นการผ่าตัดเล็ก สามารถทำได้โดยการฉีดยาชาเฉพาะที่ ทำให้ไม่ต้องนอนโรงพยาบาล และไม่ต้องดมยาสลบ ตอนทำมักจะเจ็บสุดตอนฉีดยาชา หลังจากนั้นจะไม่เจ็บ แต่จะยังมีความรู้สึกจุกท้องอยู่บ้างระหว่างการทำหมัน

ภายในสองสัปดาห์แรกหลังการทำหมัน ควรหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายหนัก ออกแรงเบ่ง เพราะอาจทำให้แผลบวมปวดได้ ควรหลีกเลี่ยงการหลังอสุจิและกิจกรรมทางเพศทุกชนิด สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้หลังสองสัปดาห์ไปแล้ว ถ้าแผลหายสนิท ไม่มีอาการบวมปวดอันตราย แต่จำเป็นที่จะต้องคุมกำเนิดวิธีอื่นต่อไปก่อน เนื่องจากยังมีตัวอสุจีสั่งอยู่ในท่ออสุจิ ถ้าไม่คุมกำเนิดวิธีอื่น อาจทำให้เกิดการตั้งครรภ์ได้ โดยทั่วไปแพทย์มักจะนัดมาตรวจอสุจิประมาณสามถึงสี่เดือนหลังการทำหมัน เพื่อยืนยันว่าเป็นหมันแล้ว

ประสิทธิภาพในการคุมกำเนิดเป็นอย่างไร

เมื่อลองเปรียบเทียบกับการคุมกำเนิดด้วยถุงยางอนามัย พบว่ามีการใช้ถุงยางอนามัยมีโอกาสตั้งครรภ์สูงถึง 13% ถ้าใช้ไม่ถูกวิธี แต่จะลดลงเหลือ 1% ถ้ามีการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง สำหรับการทำหมันชาย ถึงแม้จะเป็นการผ่าตัดทำหมัน แต่ก็มีโอกาสที่จะไม่หมันได้ประมาณ 1% ครับ ซึ่งถ้าเกิดขึ้นจำเป็นที่จะต้องทำใหม่ สาเหตุเกิดจากการเชื่อมต่อกันเองของท่ออสุจิ ไขแล้วครับ ถึงแม้จะทำการตัดและผูกท่ออสุจิไปแล้ว ท่ออสุจิก็สามารถมาเชื่อมต่อกันเองได้ จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า มีโอกาสจะเชื่อมต่อกันเองได้ประมาณ 1:500 ในช่วง 4-6 สัปดาห์แรกหลังการทำหมัน และมีประมาณ 1:2000 ในระยะยาว

หลายคนมักมีความสงสัย ว่าหลังจากทำหมันแล้วจะยังมีน้ำอสุจิออกมาหรือไม่ คำตอบคือจะยังมีน้ำอสุจิออกมาในปริมาณใกล้เคียงเดิม เพราะองค์ประกอบของน้ำอสุจินั้น เกินร้อยละ 80 ถูกสร้างมาจากถุงน้ำอสุจิ

(seminal vesicle) และต่อมลูกหมาก อันตะมีหน้าที่สร้างตัวอสุจิผสมลงไปใต้น้ำอสุจิเท่านั้น ดังนั้นหลังทำหั้นก็จะยังมีน้ำอสุจิออกมาอยู่ในปริมาณใกล้เคียงเดิม หรือลดลงบ้างเล็กน้อยเพียงแต่ไม่มีตัวอสุจิผสมอยู่

มีความเชื่อต่อกันมาว่า การทำหั้นชายจะทำให้ร่างกายไม่แข็งแรง สมรรถภาพทางเพศลดลง ซึ่งไม่เป็นความจริง การทำหั้นชายเป็นเพียงการตัด และผูกท่ออสุจิ ไม่มีผลต่อการสร้างฮอร์โมนเพศชายของอันตะ จึงไม่มีผลต่อสมรรถภาพทางเพศ หลายคนหลังทำหั้นชายมีสมรรถภาพทางเพศดีขึ้นด้วยเพราะไม่ต้องห่วงหรือพะวงเรื่องคุมกำเนิดว่าจะพลาดตั้งครรภ์หรือไม่

แล้วการทำหั้นชายมีความเสี่ยงบ้างหรือไม่ เนื่องจากการผ่าตัดอย่างหนึ่ง จึงอาจมีความเสี่ยงอยู่บ้างเล็กน้อย เช่นการเกิดเลือดออกในถุงอันตะ (hematoma) หรือแผลติดเชื้อ ซึ่งโอกาสเกิดก่อนข้างน้อยโดยประมาณคือ 1-2% มีโอกาสเกิดภาวะปวดอันตะเรื้อรังได้ประมาณ 1-2% รวมถึงมีโอกาสที่จะไม่หั้นและต้องทำซ้ำได้บ้างตามที่อธิบายไปข้างต้น

หวังว่าบทความนี้จะทำให้รู้จักการทำหั้นชายมากขึ้นและลดความกลัวการทำหั้นชายลงไปได้บ้างครับ

เอกสารอ้างอิง

1. Walker K, et al. What's New in Male Contraception? AUA update series 2021, volume 40, lesson 27.
2. Alderman PM: The lurking sperm. JAMA 1988; **259**: 3142.
3. De Los Rios Osorio J and Castro Alvarez EA: Analysis of 5000 vasectomies in a family planning centre in Medellin- Colombia. Arch Esp Urol 2003; **56**: 53.
4. Leslie TA, Illing RO, Cranston DW et al: The incidence of chronic scrotal pain after vasectomy: a prospective audit. BJU Int 2007; **100**: 1330